בית מדרש

הנה הפשטתם צורת הישיבה,
וקלטתם רוח ורצון הישיבה,
ובזה עשיתם לכם חבורה לילך
בעקבות רוח הישיבה,
ובכל מקום שאתם נמצאים
לקחתם זאת כאילו להיות עם
הישיבה בין כתלי הישיבה"

(מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ
זצוק"ל ממיר)

גליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר | נח 647

ישיבת מיר
YESHIVAS MIR
YERUSHALAYIM

פרשת נח
חשון תשפ"ז

זמני כניסת ויציאת השבת

ירושלים	17:30	18:42
בני ברק	17:45	18:42
ציריך	18:16	19:25
וינה	17:49	19:15
אנטוורפן	18:30	19:35
פריז	18:30	19:45
לונדון	17:51	18:50

מתורת רבותינו

מדוע לא התפלל נח על בני דורו שינצלו

ויבוא נח אל התיבה מפני מי המבול (ז, ז).

חז"ל אומרים: "נח מחוסר אמנה היה, אלולא שהגיעו מים עד קרסוליו, לא נכנס לתיבה" (ב"ר לב, ו ועי' רש"י בראשית ז, ז).

וקשה, הרי נח הוא נביא והוא איש צדיק תמים (שם ו, ט), איך אפשר אפוא לומר עליו שהוא מחוסר אמנה? הוא איננו יודע שה' כל יכול, ויכול להביא מבול.

הסביר דודי מו"ר ראש ישיבה שה"ת **הגר"ח שמואלביץ** זצ"ל שאין כוונת חז"ל לומר שנח לא האמין ח"ו ביכולת ה' להביא מבול, ודאי שידע שה' כל יכול ויכול להביא מבול.

וכוונת חז"ל באומרם נח מחוסר אמנה היה, שהוא לא האמין שמידת הדין תתגבר עד כדי כך, הוא מכיר את חסד ה' הגדול, כמה ה' הוא טוב ומטיב לכל, ודווקא בגלל היותו גדול באמונה ובאהבת חסד הוא איננו מאמין שה' יעניש את בריותיו בעונש נורא כזה, להשמיד כל בשר חוץ מכמה בעלי חיים נבחרים שישארו בתיבה. הוא היה בטוח שבסופו של דבר תגבר מידת החסד של הקב"ה על מידת הדין, ולא יהיה מבול.

זו גם ההנמקה לכך, שלא התפלל לה' שלא יהיה מבול (עי' זהר ח"א סז ע"ב ושם רנד ע"ב) שהיתה תביעה כלפי נח בעניין זה, כי הוא פשוט לא האמין שיהיה כעס כל כך גדול שבלי תפילה שלו ילך כל העולם לאבדון, אחרי שראה שהיה מבול אז באמת התפלל וה' נתן לו אות שלא יהיה עוד מבול, אבל בתחילה לא האמין שיהיה מבול הרי שהעולם קיים מפני מידת הרחמים המקיימת אותו בכל רגע ורגע כפי שדיברנו.

ירושלים במועדיה (עמ' רס להגר"א נבנצל).

הלקח של 'אות הקשת' לשימור ההתעוררות

והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן וזכרתי את בריתי אשר ביני וביניכם (ט, יד).

"כשתעלה במחשבתי להביא חושך ואבדון על העולם" (רש"י)

הדברים צריכים תלמוד, וכי הקב"ה צריך לעשות קשת כדי לזכור את בריתו?

הסביר מרן רה"י שה"ת הגאון **רבי חיים שמואלביץ זצ"ל** שהקב"ה רצה ללמד את האדם כשיש לאדם התעוררות ויש חשש שכשתעבור ההתעוררות יפוג הרושם שלה, שיעשה לעצמו אות וזכרון כדי שהדבר ישאיר אות בקרבו וישא פרי לזמן ארוך.

(לתתך עליון עמ' סה)

למה נענש כנען להיעשות עבד לנצח נצחים

וירא חם אבי כנען את ערוות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ... ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו (ט.כד).
כנען ראה והגיד לחם אביו" (רש"י)

משמעות דברי חז"ל שכנען לא לקח חלק בדבר, אלא שנענש על שלא חש לכבוד אביו וסיפר בגנותו, אם כן צריך ביאור למה נתקלל בקללה כה חמורה שייעשו הוא וזרעו עבדים לנצח?

הסביר מרן רה"י שה"ת הגאון **רבי חיים שמואלביץ זצ"ל** שכנען נתקלל להיות עבד – מידה כנגד מידה, שכן עבד אין לו משל עצמו כלום, וכל כבודו לאדונו הוא, ולכן כנען שלא חלק כבוד לזולתו נענש שנלקח ממנו הכבוד. וזהו שאמרו חז"ל (ילקוט שמעוני בראשית רמז קמ"ב) שכשביקשו השבטים למכור את יוסף לישמעאלים: "אמרו נלך ונתפוס דרכו של עולם, כנען שחטא לא לעבד נתקלל, אף זה לכו ונמכרנו לישמעאלים", שכיוון שיוסף חטא במה שהביא דיבתם רעה אל אביהם, עונשו הוא להמכר לעבד. לכן למדו זאת מכנען שהמספר בגנות חברו – המזלזל בכבודו של חברו ואינו זהיר בו, עונשו להמכר כעבד ולהפסיד כל כבודו.

בנותן ענין, לפני כמה עשרות שנים היה מרד כושים גדול בארצות הברית, באותם ימים הסביר חתנו מרן רה"י הגאון **רבי נחום פרצוביץ זצ"ל** את התופעה בטוב טעם ודעת, שכן בפסוק כאן מפורש שכנען צריך להיות עבד של שם ויפת, כי בקללת התורה מונח לא רק שכנען יצטרך להיות עבד, אלא שרק במצב זה יוכל להסתדר עם הסביבה, וכשהוא עבד, טוב לו וטוב לאדוניו, כי עבדא בהפקירא ניחא ליה, אמנם כשהאמריקאים – יפת, לוקחים את העבד וחושבים שעושים לו טובה שמשחררים אותן מהעבדות, שיהיה שוה להם, אין זה מקומו ולכן הם מתקוממים. **זו תפקידם וזו כפרתם של כנען ואין ליטול אותה מהם.**

(שיחות מוסר עמ' מ"ב – לתתך עליון עמ' צה)

דבר הישיבה

קניין תורה בשבת קודש

אחד מתלמידי הישיבה מספר:

"זכיתי ללמוד בחברותא למשך שלוש שנים עם מרן ראש הישיבה, **הגאון רבי נתן צבי פינקל** זצוק"ל. סדר הלימוד התקיים מדי שבת קודש אחר הצהריים, למשך כשלוש שעות ברציפות (בין סעודת שבת לתפילת מנחה). בדרך כלל, הייתי כל כך עייף ממאמץ הלימוד, עד שמיד לאחר השבת הייתי נאלץ לפנות לשנת מנוחה של שעה קלה.

פעם אחת, פניתי אל הראש ישיבה ושאלתיו: היאך הראש ישיבה מסוגל ללמוד בשבת אחר הצהרים ולא לילך לישון, אע"פ שהראש ישיבה כבר מבוגר וחולה, ואני קשה הדבר עלי מרוב עייפות אע"פ שאני צעיר ובריא? ובתחילה השיבני הראש ישיבה מה...? אינך רוצה ללמוד...? אפשר לבטל החברותא..

מיהרתי להשיב שחס ושלום, בוודאי שברצוני העז ללמוד, וכל כוונתי בשאלתי הייתה רק לבקש שישבר את אוזני באיזו עצה, כיצד ניתן להצליח להתגבר על העייפות, ומהו הסוד של ראש הישיבה שהוא מסוגל להגות בתורה שעות ארוכות כל כך מבלי להתעייף.

השיב לי מרן ראש הישיבה במתק לשונו: 'הרי אמרו חז"ל (שבת לא.) שלאחר פטירת האדם, כשהנשמה עולה לבית דין של מעלה, שואלים אותו: 'נשאת ונתת באמונה? קבעת עיתים לתורה?' וכו'. ואוי לה לאותה בושה וכלימה שיש לנשמה אם אין לה תשובה ראויה על מעשיה בעולם הזה. הבושה הזו גדולה כל כך, עד שהיא עצמה משמשת כעונש וכפרה לנשמה, שנשארת באותה הבושה לעד.

<

מבאר רבותינו

ליצנותא דעבודה זרה: סוד עקירת הרע וביטול 'כוחי ועוצם ידי'

וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים (יא, כח).

"תרח עובד צלמים היה, חד זמן נפק לאתר הושיב לאברהם מוכר תחתיו, אתי בר אינש בעי דיזבן א"ל בר כמה שנין את, א"ל בר שתין, א"ל ווי להההוא גברא דהוה בר שיתין ובעי למיסגד לבר יומי, והוא מתבייש והולך לו. חד זמן אתא חד איתתא, בטעינא בידה חד פינך דסולת, א"ל הא לך קרב קודמיהון קם נסב בוקלסא ותבירהון לכולהו פסילא ויהיב בוקלסא בידה דרבה דהוה ביניהון, כיון דאתא אבוה, א"ל מאן עביד להון כדון, א"ל מה נכפר מינך אתא חדא איתתא טענה לה חד פניק דסולת, ואמרה לי הא לך קריב קדמיהון דין, אמר אנא איכול קדמאי ודין אמר אנא איכול קדמאי, קם הדין רבה דהוה ביניהון נסב בוקלסא ותברינין, א"ל מה אתה מפלה בי וידעין אינון א"ל ולא ישמעון אזניך מה שפיך אומר" **(ב"ר לח, יג)**

צריך ביאור, מדוע נקט אברהם אבינו בליצנויות אלו? מדוע לא הספיק שיוכיח להם עד כמה אין בפסיליהם כלום? ולשם מה סיפרו לנו חז"ל סיפור זה?

אמר הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין **זצ"ל: חז"ל גילו לנו שיתכן שהאדם יהיה במדרגות נישאות ורמות שהאמת שלו נבנתה בהתבוננות של שנים רבות עד שהיא ברורה אצלו ומ"מ צריך עדיין לנקוט בליצנותא דעבודה זרה, כדי לא להשאיר אצלו ולו שמץ מהרע, ולא להניח ליצר הרע אשר בקרבו לנסות להשפיע עליו שום קרירות. ועל ידי דברי ליצנות פשוטים, כפי שמסבירים לילד קטן נלחמים ברע, כדי שמתוך דברים פשוטים יראה בחוש את אפסיות הרע והבליו.**

כך הוא בסור מרע, וכך הוא גם בעשה טוב, שאף שאדם כבר הגיע להכרה ברורה ואמונה שלמה שאין עוד מלבדו, בכל אופן חייב לדבר אל לבו בדברים פשוטים שלא תיתכן בעולם שום מציאות אחרת, ואין שום דבר בעולם שנעשה בלי סיבה והנהגה, וצריך להתבונן תמיד באפסיות הרגשת כוחי ועוצם ידי הסובבת את כל הבריאה ואת הידיעה הפשוטה שרק הקב"ה הוא הנותן כח לעשות חיל. דבר זה לימדונו חז"ל בסיפור זה שאפילו אברהם אבינו למרות מדרגתו העצומה באמונה, המשיך לעשות מעשים כדי לבטל את השפעת הרע ממנו.

(אור יחזקאל – אמונה עמ' קס"ב)

דבר הישיבה

ותדע', המשיך ראש הישיבה בחרדת קודש, 'שכך הוא גם לעניין הנשמה היתירה, היורדת אל האדם בכל שבת קודש וחוזרת אל הקב"ה במוצאי שבת. גם אותה שואלים: 'מה עשית באותה השבתת?' (כפי שהביא ב'אליה רבה' בשם השל"ה הקדוש). וכשנשמתי היתירה תעלה במוצאי שבת אל הקב"ה, ישאלו אותה: 'פינקל, מה עשית בשבתת?!' מה אענה להם אז??? שאכלתי טשולנט??? שישנתי??? הרי אוי לה לאותה בושה שתהיה לנשמה!!!'.

הוסיף ראש הישיבה וגילה סוד טמיר: 'תדע, שכל השיעורים שאני מוסר בישיבה במהלך השבוע, מורכבים מחידושים שמתחדשים לי בלימוד של שבת קודש! לשבת יש השפעה של קדושה על כל ימות השבוע, וחס ושלום שאפסיד את הלימוד בשבת ואלך לישון'. (וידוע גם בשם מרן ה'חזון איש' זיע"א, שישנם חידושי תורה שניתן לחדש אך ורק בכוח קדושת השבת).

תשובתו הנוקבת של ראש הישיבה פעלה עלי רושם עז ופליאה עצומה, עד כדי כך, שלאחר כמה שנים, כאשר זכיתי לסיים את כל הש"ס, כיוונתי וסידרתי את לימודי כך שמעמד סיום הש"ס יחול דווקא ביום שבת קודש. בשעת הסיום סיפרתי את העובדה הנפלאה הזו, והוספתי בהתרגשות: 'זכיתי עתה, שלנשמה היתירה שלי תהא תשובה ראויה במוצאי שבת, לומר שסיימתי את הש"ס בשבת קודשו!'".

(מתוך מאמר לזכרו)

מכתבי רבותינו

"לגאון ולתפארת בישראל": חשיפה היסטורית
המכתב שכונן את ממלכת התורה של מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל

פרסום ראשון: מכתב היסטורי יקר ערך, המהווה את הגרעין והשורש להקמתה של 'ממלכת עולם התורה – מיר' בדורנו, רואה כעת אור לראשונה באדיבות בית המכירות 'גנזים' (Genazym).

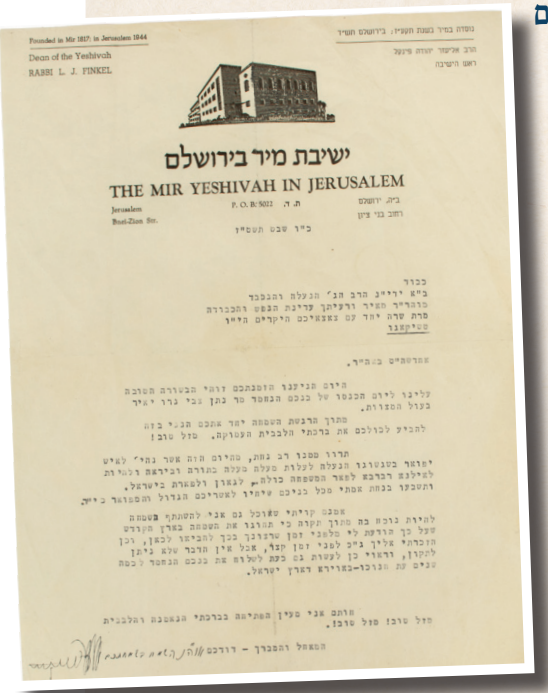
Founded in Mir 1817; in Jerusalem 1944

Dean of the Yeshivah

RABBI L. J. FINKEL

ישיבת מיר בירושלם

THE MIR YESHIVAH IN JERUSALEM

המכתב, הנושא את התאריך כ"ז שבט תשט"ז, נשלח מאת מרן ראש הישיבה הגאון החסיד **רבי אליעזר יהודה פינקל** זצוק"ל, לאחיינו בשיקאגו – הרה"ג **ר' מאיר פינקל** ורעייתו, לרגל קבלת ההזמנה לשמחת הבר מצווה של בנם, "הנחמד מר נתן צבי נרו יאיר".

מעיון בדברים ניכר כי שמעו הטוב של הנער הגיע לאוזני דודו הגדול, שצפה בעינו הפקוחה כי עתיד הוא לצמוח לגדול בישראל. במכתבו, מביע מרן הגרא"י את תקוותו המקורית שהשמחה תיחגג בארץ הקודש, ומפציר בהוריו פנייה נחרצת: "וראוי כן לעשות גם כעת לשלוח את בנכם הנחמד לכמה שנים עת חנוכו - באוירא דארץ ישראל".

ואכן, הדברים פעלו את פעולתם, ושנה לאחר מכן נפל דבר בישראל. בשלהי קיץ תשי"ז הגיעו ההורים לביקור משפחתי בארץ הקודש ועמם בנם. במהלך הביקור השתעשע מרן הגרא"י בלימוד עם נכד-אחיו, תהה על קנקנו והתפעל עמוקות מאישיותו וממידותיו. באותה עת קרא ראש הישיבה להורי הנער, וביקש מהם להגשים את משאלתו מהמכתב ולהותיר את בנם ללמוד בישיבה.

ההורים ניאותו לבקשה, ומאותו יום נשאר הנער להסתופף בחצרות בית ה' בהיכלה של ישיבת מיר. מעתה ואילך היה לבן טיפוחיו של דודו, שהתווה לו דרך בעמל התורה, קבע עמו סדרי לימוד והצמיד לו חברותות מטובי בני העלייה. מזרע טמיר זה, שנטע באותו מכתב, הפך לימים הנער משיקאגו לראש הישיבה הגדול בעולם.

כיום, בפרספקטיבה של שנות דור, מצמרר לקרוא כיצד התקיימו במלואן הברכות הנבואיות שהרעיף עליו דודו מרן הגרא"י באותו מכתב היסטורי: "תרוו ממנו רב נחת, מהיום הזה אשר נהי' לאיש יפואר בשגשוגו הנעלה לעלות מעלה מעלה בתורה וביראה ולהיות לאילנא רברבא לפאר המשפחה כולה, לגאון ולתפארת בישראל".

בני היכלא

יד ושם לגדולי התורה חובשי ספסלי הישיבה הקדושה בעבר

במלאת חמש עשרה שנים להסתלקות מרן ראש הישיבה

הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל

י"א חשוון תשע"ב | ט"ו שנים לפטירתו | מאמר א'

יריעה מיוחדת על הרבצת התורה של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, ובפרט על העידוד שהעניק לתלמידיו בלימוד ובכתיבת חידושי תורה. מעוטר במכתבי ברכה והסכמה שכתב לקבצי החבורות ולפירות עמלם של תלמידיו.

בראשית מסכת הרבצת התורה

בראשית שנותיו כאברך, שנים מספר לאחר נישואיו, פתח רבינו במסירת שיעורי עיון. את צעדיו הראשונים עשה בחדר צדדי בישיבה בפני קומץ מצומצם של שומעי לקח, אך משפשט שמעו והספסלים התרבו, הועתק מיקומו של השיעור לאוצר הספרים, שם הרצה את תורתו מדי יום באוזני חבורת עלית ממצויני הלומדים. תפנית התרחשה בשנת תשמ"ב; עת הכביד חוליו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל ונמנע ממנו להמשיך להרביץ תורה, נקרא רבינו אל הדגל והחל למסור את השיעור בהיכל חדר השיעורים המרכזי של הישיבה.

העמדת פשט הסוגיא על בוריו

דרכו בקודש בשיעוריו היתה ללמוד בתחילה את הגמרא ולבאר את הפשט מילה במילה בסוגיא עצמה, ביסודיות ובעמקות. בתחילה למד את פשט הגמרא מבלי לקרוא אף את דברי רש"י, ורק לאחר שבירר היטב את פשטות הדברים, הקריא את לשון רש"י וביאר היטב את כוונתו. במקום שבו פירש רש"י שלא כהפשט הפשוט, התעכב לבאר מה דחקו לפרש כך ומה חסר בהבנה הפשוטה. משם פנה ללמוד את דברי התוספות, ושוב בירר היטב במה פליגי דבריהם על רש"י ומדוע לא סברו כמותו. רק לאחר שהסביר היטב את עומק פשט הגמרא אליבא דרש"י ותוספות, פנה לעיין בשאר שיטות הראשונים וגדולי האחרונים.

"הבה נראה מה הפשט"

התמסרותו לכל אחד ואחד מבני השיעור היתה לשם דבר. הוא חש אחריות אישית לכך שכל תלמיד יבין היטב את הדברים לפי דרגתו והשגתו. דרכו היתה לשתף את הבחורים במהלך השיעור; הוא ידע והרגיש בחוש היכן 'אוחז' כל אחד מהם, ולפי זה היה מחברו לנאמר בשיעור – על ידי שדיבר עמו דווקא על החלק שאותו הבין היטב, וכך קידמו הלאה מבלי שאף אחד יאבד את הקשר למהלך הדברים.

כשבחור התקשה בהבנה, מעולם לא אמר לו "לא הבנת", אלא פתח ואמר במתיקות: "הבה נראה מה הפשט...", ושוב הסביר את הפשט האמיתי. גם כאשר בחור התעקש על סברא שאינה נכונה, נזהר רבינו כבבת עינו שלא להלבין פניו, והיה מסייע בעדו ואומר: "מסתמא כוונתך לומר כך וכך...", וכך העמיד את הדברים על בוריים מתוך כבוד והערכה.

הלכות הרצאת הדברים וסידור החידושים

אחד מובהק שבתלמידיו, אשר צמח ברבות השנים לתלמיד חכם מופלג, מספר כיצד יישר אותו רבינו בתחילת דרכו. כדרכו תמיד, עודד אותו לומר דברי תורה בפני בני החבורה. לאחר ששמע את המערכה אמר לו: "דיברת נפלא, ה'שטיקל תורה' היה מצוין, אלא שהרצאת הדברים בפני הציבור לא היתה כדבעי", וישב ללמד אותו פרק בהלכות סידור החידושים כדי שיאירו פני הדברים.

לייגע את המוח - החינוך לעמל מחשבתי עצמאי

על חינוכו של רבינו לעמל ויגיעת המחשבה, מוסיף אותו תלמיד ומספר, כי רבינו הדריך אותם שלאחר שהוא מסיים ללמוד היטב את פשט הסוגיא, הוא פותח את אחד הראשונים ורואה מה הוא מעורר על הגמרא או על רש"י ותוספות, אך אינו משלים מיד את קריאת כל דבריו; אלא, סוגר הוא את הספר ומתאמץ לחשוב בעצמו איזה תירוץ ניתן לומר.

רק לאחר שהתייגע וחשב היטב על הדברים, פתח שוב את אותו ראשון וראה כיצד תירץ, ואז עמל להבין למה הוצרך לומר דווקא כפי שאמר, ולא כתירוץ שעלה בדעתו תחילה. בכך חינך את שומעי לקחו לייגע את המוח, לקיים בעצמם "הפוך בה והפוך בה דכולא בה".

בעבותות של אהבה - קשר בל ינתק בכל עת ובכל שעה

הקשר האמיץ של בני השיעור עמו לא תם בגבולות הזמן של השיעורים והחבורות. התלמידים היו כרוכים אחריו בעבותות של אהבה בכל שעה אפשרית, והוא מצדו השקיע בהם כוחות עצומים כדי לרומם ולגדל כל אחד מהם בנפרד. הוא מצא פנאי ללמוד עם יחידים או בקבוצות קטנות של שניים-שלושה, וכך נהג גם בשבתות קודש ובימי "בין הזמנים". אפילו כאשר יצא בימי הפגרא עם בני משפחתו למספר ימי מנוחה, היה נוטל עמו את הבחורים שלמדו עמו בחברותא כדי שלא תפסק שלשלת התורה.

"ריידן אין לערנען" - הצמחת כוחות החידוש בקרב התלמידים

בציפור נפשו היה הדבר לחנך את תלמידיו לומר 'חבורות' ולהשמיע את חידושיהם ברבים. בתחילה, היו שהתפלאו – הן הבחורים עצמם ואף אחדים מחבריו בישיבה: הלא מדובר בבחורים צעירים לימים, וכיצד ייתכן שברמתם יש באמתחתם חידושי תורה הראויים להיאמר בפני ציבור? לנגד עיניהם של הבחורים עמדו אריות הישיבה, האברכים החשובים ומופלגי התורה שמסרו שיעורים והרעישו את הישיבה בגאונותם, והם לא מצאו בעצמם כל שייכות למעמדות מעין אלו.

אולם רבינו לא הרפה מהם. לדידו, חובה ליצור "מחייב", גם אם אין מתחילים מיד לדבר ברמה הגבוהה ביותר. הוא תבע מכל אחד ואחד שישתדל לומר חבורה, ועשה כל מאמץ אפשרי כדי שיצליחו; הוא כיוון, הדריך והאיר להם את הדרך. היו בחורים שניסו את כוחם ולא עלה בידם לחדש, והוא הקדיש זמן רב וסבלנות אין קץ בניסיון לדלות מהם הערה או קושיא, ואז הציע בפניהם מהלך בביאור העניין, עד שהרגישו כאילו חידשו זאת בעצמם – או אז ביקש מהם להשמיע את ה'חידוש' בפני בני השיעור.

לגדול מתוך הציבור - כוחה של חבורה

כדי לרומם ולהגדיל את המעמד, ביקש רבינו מבחורים חשובים ומבוגרים שיאותו להיכנס ולשמוע את אותו בחור צעיר, שיתערבו במהלך החבורה ויוסיפו ראיות משלהם. הוא השריש עמוק בלב תלמידיו, שהדרך היחידה לגדול בתורה היא כאשר מלבד העמל האישי בלימוד, מקדישים זמן לסייע לאחרים להתקדם – ורק כך באמת צומחים. הוא שלל מכל וכל את המחשבה כי הפרישה מן הציבור מובילה לגדלות, וקבע כי הצמיחה יונקת את כוחה דווקא מתוך הציבור. כמליצה היה משתמש במאמרו של בעל ההגדה: "לפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר" – בן תורה מחויב לחוש שייכות וחיבור אמיתי עם הציבור.

מלחמתה של תורה - אש ה'ריתחא דאורייתא'

אווירה מרוממת זו של 'ריתחא דאורייתא' נטעה בבני החבורה, ובעיקר בצעירים שבהם, שאיפות עצומות לעמול, להבין היטב את הנלמד ולחדש חידושי תורה. לא אחת, תוך כדי מהלך השיעור או בעת הלימוד בחברותא, פרץ ויכוח סוער בין הבחורים בהבנת הפשט בסוגיא. רבינו לא היה ממהר להתערב; ניכר היה שהוא נהנה עד מאוד להקשיב למלחמתה של תורה, גם אם הויכוח ארך דקות ארוכות. הוא היה

עטרת תלמידים

קומץ מתוך מאות מכתבי הסכמה, ברכה ועידוד, שהעניק מרן זצוק"ל בעין טובה ובאהבה רבה, לפירות עמלם של תלמידיו – ספרי חידושים וקבצי חבורות שנתלבנו ונתחברו מתוך 'ריתחא דאורייתא' בסדרי הישיבה.

ישיבת מיר ירושלים
YESHIVAS MIR YERUSHALAYIM

שם הקובץ: אהלה של תורה - **על מסכת פסחים**

יו"ל: בשנת תשע"א – ע"י כולל אברכים מצוינים שע"י הישיבה הק' ברמת שלמה

מתוך ההסכמה:

"...ריתחא דאורייתא אשר מתעורר בתוך בית המדרש בעת אמירת החבורות הרבות הנאמרות שם. וכן בשעת סדרי הלימוד נעשה לשם דבר תלמידי חכמים אלו הנעשים אויבים בליבון הסוגיות ואשר אינם זזים משם עד שנעשים אוהבים ומכבדים זא"ז כדין תלמידי חכמים הרי הם אות ומופת על התורה שנקנית בדיבוק חברים".

ישיבת מיר ירושלים
MIRRER YESHIVAH JERUSALEM

שם הקובץ: אור התורה - על מסכת גיטין (ב')

יו"ל: חנוכה שנת תשס"ג - ע"י בני החבורה בסדר שני בישיבה הק' מיר. לקראת ימי החנוכה.

מתוך ההסכמה:

"...ועוד כמה מעלות טובות יש לחבורה של תלמידים מיוחדים בישיבתנו הק' שהתארגנו לחזק את לימודם בסדר השני בישיבה הק' ע"י דיבוק חברים פעם בשבוע, כי ע"ז זכו לגמור כבר כמה מסכתות **וגם לימדו לשונם להציע מחידושיהם בפני אחרים ולדון בהם ולהעלותם אח"כ על הכתב.** החידושים היוצאים לאור בקונטרס זה הם פרי עמלם של תלמידים אלו. ועל כן ידי תיכון עמהם, שיצליחו וימשיכו בדרכם זו **ויהי' אות ומופת לאחרים לעשות כן וממילא יתרבה כבוד שמים וכבוד התורה גם יחד".**

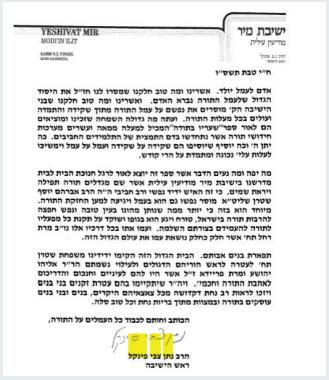

YESHIVAT MIR
MODI'IN ILIT
ישיבת מיר
מודיעין עילית

שם הקובץ: שעריו בתודה - ביאורי סוגיות וענינים בש"ס אשר נלמדו ונתלבנו ביני עמודי דבי מדרשא ע"י בני הקיבוץ דהישיבה הק'

יו"ל: ד' שבט תשס"ו - לרגל חנוכת בית המדרש והכנסת ס"ת ישיבתנו הק' - מודיעין **עילית**

מתוך ההסכמה:

"...ואשרינו ומה טוב חלקנו שבני הישיבה הק' מוסרים את נפשם על עמל התורה מתוך שקידה והתמדה ועולים בכל מעלות התורה. **ועתה מה גדולה השמחה שזכינו ומוציאים הם לאור ספר "שעריו בתודה" המכיל למעלה ממאה ועשרים מערכות חידושי תורה אשר נתחדשו בדם התמצית של התלמידים החביבים.** כה יתן ה' וכה יוסיף שיוסיפו הם שקידה על שקידה ועמל על עמל וימשיכו לעלות עלי' נכונה ומתמדת על הרי קודש".

מביט בהם בקורת רוח ובסיפוק רב, ורק משמיצו את טענותיהם, הביע את דעתו היסודית בנושא.

היו מן התלמידים שתמהו, האם לא ראוי היה שיכריע מיד עם מי הצדק, ומה העניין להניח להם להתווכח דקות ממושכות? אולם המכירים את דרכו של רבינו ידעו שעניין זה הוא בנפשו – שלא יסתפקו בהבנה יבשה ובשמיעת הדברים בלבד, אלא שהדברים יחיו ויבערו בקרבם אש קודש.

שיעור המוקדש לעמלו של בחור

תלמיד מובהק מספר כיצד עודד רבינו הלכה למעשה ריתחא דאורייתא זו: אותו תלמיד הציע מהלך בפשט הסוגיא, אך רבינו היה חלוק עליו. התלמיד עמד על תלמודו והביא ראיות לדבריו, אולם כדרכה של תורה, גם רבינו לא ויתר והביא ראיות לצידו. כך התארך הוויכוח שעה ארוכה לעיני ולאוזני כל התלמידים, כאשר כל אחד מן הצדדים מתבצר בעמדתו בסברא.

למחרת פתח רבינו את השיעור, שבו שטח את שיטתו המבוארת בסוגיא, ופתח במילים: "שיעור זה מוקדש לכבודו של פלוני" – אותו בחור שהתווכח ביום האתמול, עמד על דעתו בריתחא דאורייתא ולא נרתע.

"וכל זה איננו שוה לי"

חשוב היה לו מאוד, שבני החבורה יבואו לדבר איתו אחרי השיעור, לדון, להוסיף או להתווכח. מרגלא בפומיה לומר שיש ללמוד מהמן הרשע, את ה"וכל זה איננו שווה לי". להרגיש תמיד רעב וחסרון, כשם שאצל המן הרשע היה לו הכל בשלימות, עושר, בנים וכבוד בלי סוף, ולמרות זאת העובדה שיהודי אחד לא נתן לו כבוד גרמה לו להרגשה שהכל לא שווה לו. כך צריכה להיות השאיפה אצל בן תורה, אפילו אם הוא למדן ויש לו ידיעות נרחבות, צריך לשאוף תמיד לעוד.

היה רגיל לומר בשם מרן ראש הישיבה שה"ת הגאון **רבי חיים שמואלביץ** זצ"ל, שמי ששומע דבר תורה ואין לו להוסיף הערה, הארה, או תירוץ, אות הוא שלא הקשיב היטב.

רבינו הצליח להשריש יסודות אלו בלב תלמידיו. כמחזה קבוע ניתן היה לראות את תלמידיו מלווים אותו בדרכו מהישיבה לביתו, וכן כשהלך לשמחות היו עומדים סביבו ומדברים עמו בלימוד. תושבי רחוב מגורין, לא יכולים לשכוח את המחזה המרהיב, איך הוא צועד ברחוב בקומתו התמירה, כולו אומר כבוד ועדינות של צלם אלוקים, כשמסביבו עדת תלמידים שמשוחחים איתו בלימוד.

היה טבעי אצלו שכל זמן ועת הוא קודש ללימוד התורה. מספר תלמיד קרוב, רבי אורי טלסניק, שבשנה אחת ביום הפורים התקיימה בישיבה מסיבת פורים. כטוב לב המלך ביין, כאשר רבינו והתלמידים, בתוכם ר' אורי עצמו שתו והתבשמו כמצוות היום, ביקש ממנו רבינו להתלוות איתו לבית חותנו ראש הישיבה הגאון רבי ביינוש זצ"ל. בדרך דיבר איתו בלימוד בסוגיית חרדל בבבא בתרא שנלמדה אז בישיבה. אומר רבי אורי: "הליכה זו עשתה עלי רושם, והטביעה בי את החותמת של בחור ישיבה", אפילו בפורים, בעיצומה של השמחה, לא נוטשים את הסוגיא.

עם אחדים מבני השיעור עשה קביעות, ללכת פעם בשבוע בשעות הערב לדבר בלימוד עם הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל בביתו, לאחר מכן המשיכו ללכת בלעדיו. מפעם לפעם לקח את בני השיעור לדבר בלימוד עם גדולי ישראל בירושלים ובבני ברק. לא אחת נכנס איתם להגאון הסטייפלר זצ"ל. בני החבורה השמיעו בפניו מחידושי תורתם ונעשה ריתחא דאורייתא, מה שהשאיר עליהם רושם עצום.

כשנוכח הגאון רבי נחום זצ"ל בהשפעתו של רבינו על תלמידיו, עד כמה הם גדלים ומתרוממים, התפעל מהצורה המיוחדת בה מצליח רבינו להשפיע עליהם.

העמל בהכנת השיעורים

הכנת השיעורים היתה כרוכה בעמל רב, בלימודיו עם החברותות היה עמל שוב ושוב להבין היטב כל דבר, הן בהבנת השקלא וטריא בסוגיא בבהירות ועומק, והן בתשומת לב לכל פרט. בייחוד טרח ועמל, כאמור להראות שכל אחד מרבותינו הראשונים צועד לשיטתו בביאור הסוגיות, וכאשר הדבר לא תאם, טרח להבין מדוע.

כל "זמן" היה מתחיל, אצל רבינו, ביום שבו סיים לומר שיעור כללי על המסכת הקודמת. שנה אחת בתחילת חודש ניסן הגיע אחד החברותות ורבינו למד איתו את הדף הראשון במסכת גיטין. בתוך דבריו הוא עורר קושיה ולא מצא לה מזור.

כדי לתרץ את הסוגיא החליט לעמול ולהבין היטב את הסוגיא. הוא נטל את עטו והחל לסכם את מחלוקות רש"י ותוס' בעמוד הראשון של המסכת, אולי מתוכן ימצא מזור לקושייתו אך לא הצליח. במשך כל ימי "בין הזמנים" כולל ימי חול המועד, יום יום הקדיש יום יום פרק זמן לעסוק בקושיה זו ולא הצליח, שוב ושוב היה מסדר בכתב את שיטות הראשונים ומנסה מתוכם לעמוד על ביאור הענין ולא הצליח. אפילו יום לפני תחילת הזמן אמר לחברותא שהדברים עדיין לא מסודרים אצלו כדבעי. למחרת אמר שיעור נפלא ובו מהלך בנוי לתלפיות בביאור הענין. כששאלו החברותא לאחר מכן מתי התבהרה אצלו הסוגיא עליה חודש שלם, השיב שרק ביום האחרון הצליח להבין היטב וזה היה השיעור.

בדרך לימודו היה עמל ויגע על כל מילה ואות ובכל סוגיה שלמד נערמו קושיות, הערות ותמיהות, והיה עמל ליישבם מתוך עיון והעמקה בדברי רבותינו הראשונים עצמם.

עודד כתיבת חידושי תורה

עוד בטרם התעטר רבינו בראשות הישיבה, עסק רבות בעידוד תלמידיו וכל בני הישיבה בענין של העמל לחדש חידושי תורה. הוא היה אומר שענין זה של חידושי תורה היו בנפשו של דודו מרן ראש הישיבה הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה, שאמר שכדי לגדול בתורה צריך לחדש ולכתוב.

רבינו ראה בענין מעין תנאי של פקדון הישיבה שהופקד בידו. היה מספר ששמע מהגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל שלא לחינם המריץ רבי אליעזר יהודה זצ"ל כל כך להעלות את חידושי התורה על הכתב דוקא, משום שידע את התועלת הרבה שכתיבה מביאה להמשיך לחדש ולעלות בתורה.

בנוסף היה מרגלא בפומיה דברי הנצי"ב מוולז'ין זצ"ל שהתורה שנשארת לאדם לנצח, היא התורה שזכה לחדש בה. ומה הכוונה לחדש?! שזוכה להבנה מעמיקה בדברי חז"ל או הראשונים. רק תורה כזו הופכת לחלק נצחי באדם, ועליה נאמר: "וחיי עולם נטע בתוכנו".

כדי לעודד את בני הישיבה להוציא את חידושיהם, הגה רבינו את הדפסת כרכי "יד אליעזר", קובץ חידושי תורה של ראשי ואברכי הישיבה. הוא לא הסתפק בכך שיזם את הופעתו, אלא, היה עובר בעצמו על כל דברי התורה שכתבו האברכים הצעירים. היה מעיר או מוסיף על הדברים הנאמרים, ותמיד היה מעודד ודוחף שיכתבו עוד.

היו אברכים שהיו סבורים שהם אינם מסוגלים לכתיבה ורבינו על ידי שעודד אותם לכתוב, הוציא אצלם כח זה אל הפועל. כשנה לפני פטירת חמיו הגה רעיון חדש. לכנס לאכסניה אחת גם הערות קצרות שחידשו בני הישיבה על הסוגיות. מידי חודש בחדשו הגישו האברכים הערות קצרות שהתעוררו להם בלימודם, ולאחר מכן כינסו את ההערות המובחרות בספר. מאז יצאו כמה כרכים של "יד אליעזר" על כמה מסכתות.

אחד מבני הישיבה שלמד עם רבינו בחברותא בשנים האחרונות יחד עם עוד אחד מבני הישיבה סיפר שלפעמים באמצע הלימוד כשהתעורר ספק או

חקירה, היה רבינו מבקש מאחד שיעמוד על דעתו בסברא אחת ומהשני ש"ייצג" כביכול את הסברא השניה, כך מתוך וויכוח זה ביניהם התבררו הדברים בצורה הבהירה ביותר.

עד כמה היה ענין זה של חידושי תורה חיי נפשו, בישיבה היה ידוע שמי שרצה באמת לשמח את רבינו או שהיה מעוניין לבקש משהו ורצה שדבריו יתקבלו, העצה היתה לומר לרבינו שטיקל תורה, בפרט אם היה "שטיקל" טוב וזה יהיה ה"שוחד" שידבר אליו.

גם במשפחת רבינו ברור היה ששמחה משפחתית תהיה שלמה, רק אם בשמחה ייאמר "שטיקל תורה" ברבים. כך היה בשמחות הנישואין של חתני רבינו שנאמר בהם "שטיקל תורה", וכך בכל השמחות, אפילו בקידוש להולדת בת ואפילו בשמחת שלום זכר שאל פעם את אבי הבן אם הכין שטיקל תורה, ברור לכולם שזמן של שמחה הוא זמן של השמעת מערכה של חידו"ת.

מלגות לאומרים 'חבורה'

מאז שהתעטר רבינו בראשות הישיבה הודיע ברבים, שדלתו פתוחה בפני כל מי שרוצה להשמיע בפניו "שטיקל תורה". ואכן, הוא היה שומע היטב, מתעניין, מעיר פה ושם, ותמיד מעודד. כמו כן ייסד את ענין התשלום על חבורות, כאשר כל אברך שהגיש בכל חודש שתי מערכות של דברי תורה בנות שש עמודים, היה מקבל עליה מלגה מיוחדת בת אלף שקל. בתחילה היה רבינו בודק בעצמו כל מערכה, אולם כאשר התרבו המשתתפים ונשלחו מאות מערכות, הוא מינה בודקים מיוחדים שיעברו על החבורות לראות האם הם דברים ראויים, כאשר כל דבר תורה היה נבדק על ידי הבודקים ונמסר לידי רבינו עם סימון מיוחד: "חלק", "חלק חדש", "מקובל" כדי להגדיר האם הדברים טובים וחדשים ואולי בגדר "ישיבישע רייד" המפורסמים.

ענין זה היה בנפשו, הוא עודד מאד את הכותבים, והיה מחמיא להם על מה שכתבו ובכל הזדמנות היה ממריץ אותם לכתוב שוב ושוב ולבוא להראות לו מה שכתבו. אחדים מהם סיפרו שהיה מזכיר להם על מה נסוב ה"שטיקל" שכתבו בפעם הקודמת, בציינו את הנאתו המרובה מהדברים, דבר שגרם להם להתאמץ ולהמשיך לעמול ולזכות לחידושי תורה לאמיתה של תורה. היו אברכים שצמחו לתלמידי חכמים ומרביצי תורה כתוצאה מפעולה זו.

אחד מהם סיפר שהיה לומד ביגיעה, מתוך מגמה לראות את עומק העניינים בכל סוגיא, ולא אחת כאשר ישב וכתב את חידושיו, ראה לפתע מבעד לחרכי התריס את ניצוצי השחר, הוא נהנה מתלמודו ולא שם לב שעוד לא הלך לישון. כך קנה ידיעה יסודית במסכתות הש"ס בעיון לקנין עולם.

מספר הרה"ג רבי משה בן ציון זיידל: "כשנה לאחר שנעשה ראש ישיבה, ניגשנו יחד ארבע בחורים צעירים לרבינו ואמרנו לו שברצוננו לעשות סדר בינינו, שבכל שבוע יאמר אחד מאיתנו "שטיקל תורה" בתורנות. ביקשו מרבינו שיציע להם אברך שיוכל להיות ראש החבורה, שיאמר גם הוא פעם בחודש, אבל בעיקר שיאזין למה שהם יאמרו ויכוון אותם.

לתדהמתם הגיב רבינו ואמר: "ומה רע בי". מיד קבע להם יום ושעה והצטרף גם הוא לאותה קבוצה. רבינו עצמו היה טורח טירחה עצומה לכתוב את חידושי תורתו בעצמו. למרות שבעקבות הרעידות ומצבו המוטורי התקשה מאוד בכתיבה ולפעמים ארכה לו כתיבת מילה אחת חמש דקות תמימות, למרות זאת התעקש לכתוב בעצמו את חידושי תורתו ואת השיעורים.

כשהכריז על מבצע ראה רבינו ענין גדול לשלם לכותבים בזמן, כדי לעודדם להמשיך לכתוב. פעם הכריז בחבורת קדשים, שכל אברך שיכתוב "שטיקל תורה" על סוגיית "הנשרפין", יקבל סכום כסף מסויים. אחד מבני החבורה כתב ובא לביתו. כשהגיע אמרו לו בני הבית שרבינו לא מרגיש טוב, אולם כשאמר לשם מה בא, אמרו לו שיכנס. הוא נכנס וראה את רבינו שוכב על הספה. רבינו ראה את ה"שטיקל תורה", הראה לו היכן להניחו, וסימן לו בידו שיוציא מכיס החליפה, שבה היה לבוש, את סכום הכסף שהובטח. כמובן שאותו אברך הרגיש לא נעים ואמר שיבוא לקבל את הכסף פעם אחרת, אולם רבינו לא וויתר והראה לו בידו לקחת מהכיס.

גם בחורים מישיבות אחרות, היו באים מפעם לפעם להשמיע לו "שטיקלאך תורה". אחד מהם סיפר, שהסיבה שטרח לבא שוב ושוב, למרות שלפעמים בא ולא התאפשר לרבינו לשמוע אותו מחמת השיעורים והתחייבויות קודמות, בכל זאת טרח ובא משום שראה איך למרות שרבינו לא הכירו, תמיד היה שמח לקראתו, כאילו הוא תלמיד חביב שלו, והיה שומע את דבריו בהקשבה מלאה. היה משבח ומעודד במילים חמות: "תמיד אתה אומר טוב", "גישמעק", "שטארק", "אייזן". לפעמים היה מציין שהתפעל, מפרט מסוים, מראיה פלונית שהביא או מדיוק מסוים בתוך ה"שטיקל" שמצא חן בעיניו במיוחד. הוא ראה תמיד שרבינו האזין היטב לדבריו, לכן שווה היה לו לטרוח ולבוא, שכן מעולם לא נפגש עם מרביץ תורה ברמה כזו, שיהיה מעוניין לשבת איתו, לשמוע היטב את דבריו ולהגיב עליהם. פעם פגשו רבינו לאחר תקופה ואמר לו: "אני צריך להתנצל בפניך, עשיתי "מסחר" בסברא שלך ולא ביקשתי ממך רשות".

גם אתה יכול - 'שתים עשרה שעות ליום'

האהבה הגדולה שהיתה בליבו של מרן **רה"י הגרנ"צ פינקל** זצ"ל לכל אחד מבני הישיבה, לא אבדה גם כשבחור ירד מדרגתו והיה צורך להתנהל איתו לפי רמתו הרדודה. הוא השכיל בסבלנות לרדת ממרומי מדרגתו הנוראה בשקידת ויגיעת התורה ולהתעסק בהשתדלויות לרומם את הבחור.

כמה פעמים קרה, כשראה שבחור ירד ממדרגתו ואפילו ירידה גדולה, קרא לו והציע לו ללמוד איתו בחברותא, כמובן לפי רמתו ואפשרויותיו של הבחור.

כמה מהם גדלו וצמחו לאברכים עמלי תורה. עצם זה שרבינו עצמו למד איתם בחברותא, רומם אותם מאוד והביא אותם להשתנות. אהבתו ומסירותו הכנה לגדל ולרומם את בני הישיבה הצליחה מאוד. אחד מבאי הישיבה שהיה במצב רוחני ירוד בעבודת ה', החליט להתחזק. וביקש מרבינו שילמד איתו חברותא, רבינו נענה וקבע איתו זמן ללימוד קצר משותף.

יום אחד רבינו מספר לו שהכריז בישיבה על מבצע של לימוד שתים עשרה שעות ביממה, והוסיף לספר לו שנתן כך וכך ימים להרשמה. כשהגיעה רשימת משתתפי המבצע היה רבינו באמצע לימודו עם אותו בחור, פנה אליו רבינו ושאלו: "והיכן אתה ברשימה"? צחק הבחור, ואמר: "מה זה שייך אליך?" אך רבינו הורה לו לרשום את שמו. הבחור היה מופתע מאוד, שכן באותה תקופה בקושי למד שעה שעתיים ביום. אך חשב, רבינו הרי יודע את מצבי, ובכל זאת מאמין בי שאני שייך למבצע זה. הוא החליט לנסות יום יומיים ולראות, והוא הצליח. ביום השלישי התעייף ושכב על מיטתו בשעת לילה מוקדמת, כשהוא מנסה בכח להשלים את שעות הלימוד בעיון בספר קיצור שולחן ערוך, עד שנרדם.

בבוקר השכם התעורר כשהספר בידו, הוא רץ ליטול את ידיו והמשיך ללמוד במשך שעה ארוכה. כשגמר ללמוד הוא שכח את השעה המוקדמת, רץ לבית רבינו שכל כך רצה לראותו בגדולתו. רבינו התרגש לראות אותו שהוא מחובר כל כך לתורה, שהלך לישון מתוך לימוד וכך נרדם ואף כשקם למד. רבינו התרגש איתו ונישקו בחום, לאחר מכן ניגש לארון הוציא בקבוק ליקר ושתה איתו לחיים.

אותו בוקר שהבחור הרגיש טעם בלימודו, היה שעת הכרעה אצלו. הוא קיבל החלטה נחושה לשנות את דרכו. אט אט הוא עלה והתעלה, סיים את כל ימי המבצע של שתים עשרה שעות ליום, והמשיך לעלות ברמת לימודו, הוא נישא והמשיך ללמוד כמה שנים כאברך בישיבה.

כשעזב את הישיבה לביתו שבחו"ל, עשו לו חבריו מסיבת פרידה, אז הוא סיפר בקהל עם את כל הסיפור: ציבור המשתתפים במסיבת הפרידה, שברובו היה מורכב מאברכים חדשים בישיבה, לא האמין למשמע אזניו, שאותו אברך חשוב היה פעם במצב רוחני ירוד.

לתרומה מהירה לחצו כאן

מוקד החזקת התורה
02-5410933
24 שעות ביממה